

ปานศรณารายณ์

ประวัติความเป็นมาของปานศรณารายณ์

ปานศรณารายณ์ ,เจียนหมา หรือ SISAL เป็นพืชชนิดหนึ่งอยู่ในวงศ์ AGAVACEAE เป็นไม้ทรงพุ่มขึ้นเป็นกอใบเดี่ยวเรียวยาวคล้ายหอก ปลายใบมีหนามสีดำ แผ่นใบมีขนาดใหญ่กว้าง 5-13 ซม. ยาว 50-100 ซม. มีอายุเฉลี่ย 8-10 ปี เป็นพืชที่ทนต่อความแห้งแล้ง ชอบแสงแดด ถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเม็กซิโก สำหรับประเทศไทยหลวงอริณทร์ชาติสังหารได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยนำไปปลูกไว้ในที่ดินของท่านที่ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ต่อมามีการขยายพันธ์แจกจ่ายให้กับชาวบ้านในละแวกใกล้เคียง ปลูกเป็นไม้ประดับแนวรั้ว ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพการประมง และมักนำเส้นใยปานศรณารายณ์มาทำเป็นเกลียวเชือกสมอเรือ

ในปี 2516 ราคาน้ำมันสูงขึ้นเป็นผลให้ผู้ผลิตเชือกจากเส้นใยสังเคราะห์ในประเทศไทยเริ่มหันมาสนใจกับเชือกปานศรณารายณ์ และจัดตั้งโรงงานมาผลิตโดยซื้อเส้นใยของปานศรณารายณ์จากชาวบ้านเป็นวัตถุดิบในการผลิตในปี2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมเยียนสมาชิกในหมู่บ้านหุบกะพงได้ทรงเล็งเห็นว่าเส้นใยปานศรณารายณ์ มีความเหนียวทนทานไม่ผุเปื่อยง่าย เหมาะสำหรับการทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมต่างๆ จึงทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้กระทรวงอุตสาหกรรมให้การอบรมการทำผลิตภัณฑ์จักสานปานศรณารายณ์ให้แก่ชาวบ้านเรื่อยมาจนเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในและนอกประเทศจนถึงปัจจุบัน

คุณสมบัติเด่นของปานศรณารายณ์

1. เส้นใยปานศรณารายณ์มีความเหนียวคงทนสูง ไม่ขาดง่าย สามารถใช้ทำเชือกสมอเรือได้
2. สามารถโดนน้ำได้โดยตรง เส้นใยปานที่โดนน้ำจะทำให้มีความเหนียวเพิ่มขึ้น และยังไม่ทำให้เกิดเชื้อราอีกด้วย
3. สามารถซักล้างทำความสะอาดได้ เพียงใช้แปรงขนอ่อนขัดเบาๆ แล้วนำไปฟิ้งในที่ร่มจนแห้ง
4. ด้วยกรรมวิธีการย้อมสีเฉพาะซึ่งผ่านประสบการณ์กว่า 20 ปี ผลิตภัณฑ์ที่ได้จึงมีสีสันที่สดใสสะดุดตา
5. หลังการย้อมสีต้องผ่านกรรมวิธีการล้างสี และวิธีป้องกันสีตก จึงมั่นใจได้เลยว่า สีจะไม่ตกอย่างแน่นอน
6. ปัจจุบันเรามีแบบสีให้เลือกสรรมากมายหลายแบบ ซึ่งคุณสามารถเลือกหาแบบสีที่คุณชื่นชอบได้ไม่ยากเลย

ปานศรณารายณ์มีประโยชน์และความสำคัญ ดังนี้

1. โรงงานอุตสาหกรรม ใช้ทำเชือก ถู กระจอบ กระจเป่า ผ้าปูพรม เยื่อกระดาษชนิดต่าง ๆ เครื่องโลหะที่ชุบโครเมียม เช่น ซ้อนส้อม กันชนรถยนต์ โลหะสแตนเลส
2. อุตสาหกรรมในครัวเรือน กลุ่มสตรีสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง ใช้ประดิษฐ์จักสานชนิดต่าง ๆ เช่น หมวก กระจเป่า รองเท้า เข็มขัด ฯลฯ
3. เกษตรกรรม เนื้อเยื่อจากปานศรณารายณ์ ประโยชน์ทำปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์
4. ยาปฏิชีวนะ สารจากการสกัดและนำไปหมักใช้เป็นยาปฏิชีวนะ และรักษาโรคได้หลายชนิด

การปลูกป่านศรนารายณ์

การปลูก ปลูกเป็นแถวระยะห่างต้น 1 เมตร และระหว่างแถว 1 เมตร เพื่อสะดวกแก่การตัดใบ ซึ่งจะทยอยตัดเมื่อต้นโต และประมาณ 45 องศา ในหนึ่งไร่ปลูกได้ 4,000 ต้น ใช้เวลาประมาณ 2 ปีครึ่ง จึงจะเริ่มตัดได้

การเก็บเกี่ยว

ป่านจะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 2 ปีขึ้นไป และต้นป่านมีความสูง 1.5 เมตร ขึ้นไป ตัดครั้งแรกจะได้ใบป่านประมาณ 15.80 ใบต่อต้นต่อปี ในการตัดใบครั้งแรกควรเหลือใบป่านเพียง 25 ใบต่อต้น และในการตัดครั้งต่อไปคงเหลือไว้ประมาณ 20 ใบต่อต้น การตัดแต่ละครั้งควรเว้นช่วงห่าง 1 ปี ต่อครั้ง ให้ตัดใบป่านจรดลำต้นแล้วตัดหนามที่ปลายใบออก แล้วมัดรวมกัน 30 ใบต่อมัด สามารถเก็บผลผลิตได้ประมาณ 4-5 ปี

ผลผลิตในเส้นใย

หลังจากปลูกประมาณ 2 ปี ป่านต้นหนึ่งจะผลิใบได้ประมาณ 30 ใบ หรือไร่ละ 48,000 ใบต่อปี ใบป่านยาว 1 เมตร มีน้ำหนักเฉลี่ย 0.4 กิโลกรัม จากการทดสอบบริดเส้นใยใบป่านที่ยาว 1 เมตร จำนวน 100 ใบ จะได้เส้นใยตากแห้งสุทธิเฉลี่ยประมาณ 2.2 กิโลกรัม ในเนื้อที่ 1 ไร่ (48,000 ใบ) จะได้เส้นใยสุทธิตามคำนวณเป็นน้ำหนักประมาณ 1,056 กิโลกรัม เส้นใยป่าน 1 กก. สามารถถักเปียได้ 250-300 เมตร เปีย 100 เมตร สามารถทำหมวกใบใหญ่ได้ 2 ใบ หมวกใบเล็กได้ 3 ใบ กระเป๋าจิวได้ 20 ใบ

การแปรรูป

ป่านศรนารายณ์ เส้นใยทำการแปรรูปได้หลายวิธี แต่จะวิธีจะได้เส้นใยที่มีคุณภาพแตกต่างกัน เส้นใยที่ได้จากการแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม จะนำไปจำหน่ายในโรงงาน ส่วนราชการ แปรรูปด้วยมือจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านงานหัตถกรรมในรูปของผลิตภัณฑ์ป่านศรนารายณ์ เส้นใยป่านศรนารายณ์ควรเก็บรักษาไว้ไม่ให้ถูกความชื้น หากถูกความชื้นจะขึ้นราทำให้เป็นจุดสีดำ

การย้อมสีป่าน เป็นการทำให้ป่านเกิดสีชนิดต่างๆ มากมายตามความต้องการเพื่อนำไปใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ตามความต้องการในการย้อมสีป่านที่ถูกต้อง จะทำให้ได้ป่านที่สวยงามและสีติดทนนาน เส้นใยป่านที่จำหน่ายในปัจจุบันราคากิโลกรัมละ 60- 80 บาท ใน 1 ไร่ จะมีรายได้จากการปลูกป่าน 6,000-8,000 บาท นับเป็นพืชที่ทำรายได้ดีพอควร สำหรับพืชที่ปลูกในพื้นที่แห้งแล้ง และไม่เหมาะสมแก่การปลูกพืชชนิดอื่น ๆ

ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ป่านศรนารายณ์

1. ตัดใบป่านศรนารายณ์ ซึ่งมีขนาดยาว 1.5 เมตร
  2. นำใบป่านที่ตัดมารีดให้เป็นเส้นใยสีขาว ล้างน้ำสะอาด แล้วตากแดดให้แห้ง
  3. เมื่อได้เส้นใยป่านแล้ว นำมาถักเป็นเปีย หรือพันเกลียวเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์
    - 3.1 การถักเปีย เริ่มต้นถักโดยใช้เส้นใยป่านผูกไว้ แล้วแยกออกเป็น 3 เส้น ถักเป็นเปีย 3 การต่อป่าน เมื่อเส้นใยป่านเส้นใดเหลือน้อย นำเส้นใยที่ผูกไว้มาวางทับลงไปแล้วถักต่อ จนได้ความยาวตามที่ต้องการ
- การตัดแต่งเปีย ตัดขนป่านให้เรียบและดูสวยงาม

3.2 การพ่นเกลียวปาน เริ่มโดยการผูกปานประมาณ 20 – 30 เส้น ไว้ด้วยกันแล้วแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน บิดเส้นใยปานให้เป็นเกลียวโดยบิดเส้นปานทั้งสองไปในทิศทางเดียวกัน พ่นเกลียวปานทั้งสองเส้นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการบิดเส้นใยโดยด้นเกลียวให้แน่น หากเส้นใยเหลือน้อยให้วางเส้นใยใหม่ทับลงไปแล้วบิดและพ่นไปจนได้ความยาวตามต้องการ จึงตัดแต่งให้เรียบร้อยสวยงาม

4. นำเปียและเกลียวปานไปย้อมสี ล้างน้ำสะอาดแล้วฟึ่งแดดให้แห้ง

5. เย็บเปียและเกลียวปานเป็นแผง แล้วขึ้นรูปตามหุ่นแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ